

Egypt

Vývoj Egypta výrazně **ovlivňovaly přírodní podmínky**. Oblast podél Nilu bychom mohli rozdělit do tří částí, a to **údolí Nilu** (zde pracovali zemědělci, údolí bylo široké asi 10 - 30 km), dále **delta Nilu** (zde se prováděly meliorační práce - odvodňování) a **oázy**. Klimatické změny před několika tisíci lety způsobily, že většina Egypta se stala pouští. Výjimkou (kromě několika oáz) byl poměrně úzký pruh kolem Nilu. Ten byl vysoce úrodný díky záplavám Nilu (**Egypt = obilnice starověku**). **V Egyptě byly záplavy dvakrát do roka (v červnu a v říjnu), po nich se selo a sklídit se muselo do začátku další záplavy – sklídily se tedy 2 úrody.** Budování systémů kanálů pro odvodňování a zavlažování bylo dosti složité a **nutnost koordinace prací na rozsáhlém území si vynutila vznik státu**. Vznikají dvě civilizační centra: **Horní a Dolní Egypt**.

Organizace státu, struktura společnosti

Panovníkem byl **král zvaný faraón**, do **kterého se vtěloval bůh Hór nebo Re**. Na hlavě nosil **dvojitou korunu**, která symbolizovala **vládu nad Horním i Dolním Egyptem**. **Faraón měl administrativní, soudcovskou, vojenskou a náboženskou moc**. Tu však svěřoval úředníkům; **nejvyšším královským úředníkem byl vezír**. Správci krajů byli **tzv nomarchové (šlechtici)**. Egypt byl rozdělen asi na **40 krajů - nómů**. Důležitou úlohu v Egyptě hráli také **kněží**, kteří se postupně stávali více nezávislí na faraónovi, v některých obdobích dokonce i řídili celou říši. **Egyptané uctívali téměř 2500 bohů**. Nejznámější jsou **bůh nebes Hor, bůh slunce Re, bůh mrtvých Usire** aj. **Nižší úředníci byli písaři**, kteří měli na starost správu sýpek. **Řemeslníci i rolníci byli osobně svobodní**; rolníci obhospodařovali faraónovu půdu a část úrody odváděli do státních sýpek či formou peněz do státní pokladny. **V dobách záplav měli povinnost účastnit se staveb pyramid, paláců či chrámů**. Nejnižší postavení v Egyptské společnosti měli **otroci**. Všichni otroci patřili králi. Zpočátku se jednalo především o válečné zajatce.

před Kristem					po Kristu					
asi 5500	3000	2575	2150	1975	1640	1539	1075	715	332	395
PŘEDDYNASTICKÉ OBDOBÍ	I. - III. DYNASTIE	STARÁ ŘÍŠE	PRVNÍ PŘECHODNÉ OBDOBÍ	STŘEDNÍ ŘÍŠE	DRUHÉ PŘECHODNÉ OBDOBÍ	NOVÁ ŘÍŠE	TŘETÍ PŘECHODNÉ OBDOBÍ	POZDNÍ OBDOBÍ	ŘECKO - ŘÍMSKÉ OBDOBÍ	

První dynastie

Doba prvních tří dynastií je počátkem historického rozmachu egyptské říše. V této době **došlo ke sjednocení Horního (jižního) a Dolního (severního) Egypta**. **Do této doby spadají nálezy nejstarších dochovaných hieroglyfů - staroegyptského písma, které je kombinací obrázků, které znamenají buď celé slovo nebo jen slabiku.**

Nejznámějším panovníkem z tohoto období je **Džosér, který nechal zbudovat nejstarší egyptskou pyramidu**. Jedná se o **stupňovitou, přes 60 metrů vysokou** stavbu složenou **ze šesti mastab postavených na sobě**. Mastaba je původní podoba hrobů kvádrotvého tvaru.

V této době Egyptané také začali používat znak pro číslici 10.

K rozluštění hieroglyfů přispěl objev trojjazyčné Rosettské desky v roce 1799. Jako první je rozluštil francouzský archeolog Jean-François Champollion - zakladatel egyptologie - roku 1822.

Období Staré říše

Králové - **faraóni byli vtělenými bohy na zemi (byli také náležitě uctíváni), měli neomezenou moc nad obyvateli, byli nejvyššími vojenskými veliteli i nejvyššími soudci**. Jako své hrobky si nechávali stavět **pyramidy** (v této etapě již měly jehlanovitý tvar), na jejichž realizaci často dohlíželi celý svůj život. Dodnes stále probíhají výzkumy na **egyptských pyramidových polích - nejznámější se nacházejí v Gíze (u Káhiry) a Sakkáře**. Největší pyramida je **Cheopsova** (výška 146 m), dále **Chefrénova** a nejmenší z trojice velkých pyramid v Gíze je **Myklerínova**. Součástí pyramid byly zádušní a údolní chrámy (zde se prováděla mumifikace = balzámování těla). **Ve druhé polovině Staré říše začali panovníci s vyznáváním slunečního kultu (bůh Slunce = Re).**

Lékařství - díky **mumifikaci měli vynikající úroveň znalostí anatomie**. Mumifikace těla byla nezbytná pro posmrtný život - duše žije pouze při zachování těla, do nějž se po čase vrátí. Vnitřnosti se ukládaly do samostatných nádob – **kanop!**

Přechodná období - úpadek staroegyptské říše a decentralizace.

Období Nové říše

V tomto období dosáhl Egypt největšího územního rozsahu (až k Eufratu); v čele Egypta stáli slavní válečníci - Thutmose I., II., III., Amenhotep I., apod.

Hrobky králů byly umístěny v novém pohřebišti v tzv. údolí králů. Vznikaly i velké chrámové komplexy - Luxor nebo Karnak.

Amenhotep IV. uskutečnil náboženskou reformu, kterou omezil moc kněžstva a zavedl uctívání nového boha Atona (sám se přejmenoval na Achnatona). Jeho syn Tutanchamon se vrátil k původnímu božstvu. V letech 1300 - 1000 Egypt bojoval s Chetity. Po bitvě u Kadeše (asi 1285) byla uzavřena první mírová smlouva v dějinách.

Roste vliv kněžstva, které již nebylo závislé na faraónovi, a postupem času získává moc faraóna a vládne místo něj. V 11. století se rozpadla Novoegyptská říše na jižní - Chrámový stát (vláda kněžstva) a na severní - Faraónův stát (vláda faraóna). Odbobí Nové říše je dobou rozkvětu umění a kultury (Tutanchamonova hrobka).

Pozdní období - příchod Alexandra Makedonského

V této etapě se střídají období jednoty a období rozdrobenosti Egypta na městské státy, období samostatnosti a období závislosti Egypta. Egypt dobyli Asyřané, po nich Peršané a stává se perskou satrapií (provincií).

V roce 332 dobyl Egypt Alexandr Makedonský, který byl považován za osvoboditele z perské nadvlády. Zakládá město Alexandrii a proslulou Alexandrijskou knihovnu.

K definitivnímu rozpadu Egypta dochází až po smrti Alexandra Makedonského; na egyptském území vzniká nástupnický stát pod nadvládou jednoho z Alexandrových vojevůdců – Ptolemaia (nejznámější panovnící dynastie Ptolemaiovců je Kleopatra VII.). Ten přijal egyptské zvyky a nechal se prohlásit faraónem. Za vlády Ptolemaiovců byla k Egyptu připojena Palestina (Judea). V roce 30 se Egypt stává římskou provincií.

Otázky

1. Jaká období rozlišujeme v dějinách Egypta?
2. Jakou strukturu měla egyptská společnost?
3. Proč byl Egypt označován jako „obilnice starověku“?
4. Jaké funkce se soustřeďovaly v osobě faraóna?
5. Kde se nacházel Horní a Dolní Egypt?
6. Které archeologické památky jsou spojeny s prvními dynastiemi?
7. Kdo rozluštil hieroglyfy?
8. K čemu sloužily kartuše?
9. Jaký symbol užívali Egyptané pro 10?
10. V jakém období vznikají jehlanovité pyramidy?
11. K čemu sloužily při mumifikaci kanopy?
12. Jaký náboženský kult byl vyznáván v období Staré říše?
13. Vysvětlete podstatu náboženské reformy faraóna Achnatona v období Nové říše!
14. Kde vznikaly hrobky faraónů v období Nové říše?
15. Které národy ovládly Egypt v Pozdním období?
16. S jakou historickou událostí z dějin Pozdního období souvisí založení města Alexandrie?
17. Kým byla založena dynastie Ptolemaiovců?
18. Která panovnice Ptolemaiovské dynastie je nejproslulejší?
19. Kdo ovládl Egypt v roce 30 př.n.l.?
20. Ve kterém období egyptských dějin žil faraón Tutanchamón?
21. Kde leží největší pyramidy?